

**Diakonissa-
laitos**

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32, 00023 Valtioneuvosto

17.9.2025

1 (4)

TEM 12.9.2025 Haavoittuvuus selvitys: Kuulemistilaisuus auttavat tahot

DIAKONISSALAITOKSEN LAUSUNTO KANSAINVÄLISTEN OPISKELIJOIDEN TILANTEESTA

Diakonissalaitos kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta. Diakonissalaitos on yleishyödyllinen säätiökonserni, joka rakentaa oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. 157-vuotias säätiö tarjoaa yhdessä omistamansa yhteiskunnallisen yrityksen Rinnekotien kanssa vaikuttavia sosiaali- ja terveyspalveluja erityistä tukea tarvitseville ihmisille. Toiminnasta saadulla tuotolla tuemme kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia yleishyödyllisen työmme kautta.

Diakonissalaitos on tehnyt maahantulijoiden kanssa töitä yli 30 vuoden ajan. Tällä hetkellä tuemme muun muassa yksin alaikäisinä maahan tulleita nuoria, kidutettuja ja sotatraumatisoituneita, paperittomia ja Itä-Euroopan liikkuvaa väestöä. Toimintaa on sekä Suomessa että lähtömaissa. Lisäksi Diakonissalaitoksen nuortenpalvelu Vamos on auttanut jo yli 15 vuoden ajan eri tavoin hankalassa tilanteessa olevia 16–29-vuotiaita koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria löytämään oman polkunsu. Vuosittain tavoitetuista 2000 nuoresta joka neljäs on tälle hetkellä maahanmuuttajataustainen.

Kansainväliset opiskelijat Diakonissalaitoksen toiminnassa

Kansainväliset opiskelijat ovat näkyneet toiminnassamme enenevästi vuodesta 2024 lähtien. Heitä kohdataan eri puolilla maata sijaitsevissa toiminnoissamme: esimerkiksi matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa, nuorten VAMOS-toiminnassa sekä työllistämistä- ja opintopolkuja edistävien hankkeiden toiminnoissa. Vuoden 2025 aikana olemme kohdanneet noin 300 ulkomailta saapunutta opiskelijaa, joko kasvokkain tai muiden kanavien kautta (puhelu, chatti, tekstiviesti, sähköposti). Havaintoja toiminnassamme tukea tarvitsevista kansainvälisistä opiskelijoista on tehty esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, Turussa, Lahdessa, Tampereella ja Oulussa. Havaintoja on jaettu myös järjestöverkostojen kesken sekä useiden hankkeiden ohjausryhmä- ja muiden kokousten välityksellä.

Kansainväliset opiskelijat ovat usein kuulleet Diakonissalaitoksen maahantulijoille ja/tai nuorille ja nuorille aikuisille suunnatuista toiminnoista eri paikkakunnilla ulottuvien verkostojemme kautta. Nämä opiskelijat eivät välttämättä ole olleet toimintojemme varsinaista kohderyhmää, mutta heille on tarpeen ja resurssien mukaan tarjottu apua ja neuvontaa, ja ohjattu heitä eteenpäin sopivien palvelujen pariin.

Kansainvälisten opiskelijoiden kohtaamat haasteet

Kohtaamiemme kansainvälisten opiskelijoiden haasteet liittyvät valtaosin riittävään toimeentulon Suomessa. Vaikeudet taloudellisessa pärjäämisessä näkyvät muun muassa ruokajakelupisteillä, kun rahaa ruuan hankkimiseen eri ole. Opiskelijat kertovat, että he ovat saaneet harhaanjohtavaa

17.9.2025

2 (4)

Diakonissa- laitos

tietoa työntekomahdollisuuksista Suomessa ja/tai mahdollisuudesta yhdistää opiskelu ja työ. Työpaikan saamisessa on alueellisia eroja, mutta yleisesti ottaen työllistyminen opintojen ohella on ulkomailta tulleelta opiskelijalle erittäin haastavaa.

Opiskelijat kokevat, etteivät he ole saaneet riittävää tukea tai tietoja oppilaitoksilta. Heidät on yllättänyt esimerkiksi se, että Suomessa on niin kallista elää. Asuminen, ruoka ja vaatteet maksavat paljon, eikä heillä ole ollut tästä riittävästi tietoa etukäteen.

Monet Suomeen tulleista opiskelijoista ovat maksaneet sukulaisille ja/tai opiskelijoita välittäville agenttifirmoille suuria summia pääsystä opiskelemaan Suomeen. Tämä lisää toimeentulon haasteita. Velkaa on maksettava, joko koska sitä agenttien toimesta peritään, tai ei haluta menettää kasvoja perheen jäsenten edessä, tai saattaa mahdollisesti opiskelijan lähettämistä velkaantuneita sukulaisia vaikeaan tilanteeseen. Useilla opiskelijoilla on Suomeen tullessaan suuria summia maksettavana, jopa 10 000–35 000 euroa. Paine velkojen lyhentämiseen aiheuttaa monille pelkoa ja ahdistusta, varsinkin kun ymmärretään Suomessa elämisen ja työskentelyn realiteetit.

Havainnot väärinkäytöksistä liittyen opiskelijavalintaan tai maahantuloon

Osalla opiskelijoista on kielellisiä haasteita selvitä opiskeluista. Näissä tapauksissa ei yleensä ole kyse opiskelijan antamasta vääristä tiedoista, vaan opiskelu vieraalla kielellä osoittautuu ennakoitua vaikeammaksi. Toisaalta oppilaitokset luottavat usein pelkkään kirjalliseen todistukseen kielitaidosta, jolloin opiskelijan kielitaidon käytännön taso saattaa olla jotakin toista kuin on odotettu.

Kohtaamamme opiskelijat ovat olleet motivoituneita opiskelemaan, vaikka moni haluaa tehdä myös töitä opintojen rinnalla. Pettymys onkin suuri, kun todellisuus paljastuu ja törmätään työn saamisen vaikeuksiin. Ristiriita syntyy siitä, että itsenäiset välittäjäfirmat, mutta jopa suomalaisten oppilaitosten käyttämät agentit, ovat houkutelleet hakemaan Suomeen opiskelemaan korostamalla opintojen ohella olevia ansaintamahdollisuuksia.

Osalla opiskelijoista on myös virheellistä tai puutteellista tietoa Suomessa oleskeluun edellyttävistä asioista ja perusteista. Joillakin oleskelulupa on peruttu opiskeluiden keskeytymisen vuoksi tai lupa on umpeutumassa eivätkä he tiedä mitä tehdä. Jotkut opiskelijat ovat myös tehneet virallisella työsopimuksella töitä ilman, että he itse tai heidän työnantajansa on tarkistanut heidän työntekoaikautensa.

Perheenjäsenten mukaan tuleminen ei aina ole ennalta tiedossa ja tästä voi seurata omia haasteitaan (mm. asuminen, toimeentulo, perheiden palvelut).

Havainnot opiskelijoiden tai heidän perheenjäsenensä joutumisesta tekemään töitä arveluttavin ehdoin

Opiskelijat ovat itse kertoneet vaikeuksistaan löytää työtä, jolla voi turvata toimeentulon. Jotkut heistä ovat epätoivoiseksi kokemansa tilanteen takia valmiita – ja houkuteltavissa – myös epämääräisiin töihin ja työsuhteisiin.

Harmaan talouden markkinat eivät ole opiskelijoille vieraita. Houkuttelijoita näille markkinoille löytyy, usein maanmiesten, mutta myös kantasuomalaisten työnantajien joukosta. Opiskelijoiden mukaan kokemukset ”pimeistä” työpaikoista ovat olleet kuitenkin huonoja (huonot työehdot ja -olosuhteet, huono tai jopa väkivaltainen kohtelu, monenlainen hyväksikäyttö, palkat ovat jääneet maksamatta jne.)

Kokemuksemme mukaan kansainvälisillä opiskelijoilla ei ole toimivaa keskitettyä tiedonsaantikanavaa, jonka kautta he saavat oikeaa ja ajantasaista tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Nämä opiskelijat elävät pirstaloituneen sekä usein virheellisen tiedon varassa ja ovat siksikin usein vaarassa joutua tilanteisiin, joista voi seurata heille vaikeuksia myös tulevaisuudessa, mikäli he onnistuvat muutoin järjestämään asiansa pysyäkseen Suomessa.

Verkostojemme kautta on tullut ilmi havaintoja monenlaisesta epätoivoisesta toiminnasta, ja esimerkiksi prostituutiosta toimeentulon lähteenä. Toiminnassamme on tunnistettu kasvava ihmiskaupan riski. Katsomme, että tarvitaan lisää varmistettua tietoa kansainvälisten opiskelijoiden ajautumisesta erilaisen hyväksikäytön uhreiksi.

Havainnot perheellisten opiskelijoiden haasteista

Kun mukana on useita perheenjäseniä, niin monet haasteet monistuvat. Lapsiperheenä huomaa erityisen selvästi, miten kallista Suomessa on elää ja asua. Yhden perheenjäsenen tuloilla, jotka eivät aina ole riittäviä hänellekään, on erittäin vaikea tulla toimeen perheenä. Esimerkiksi suomalaiset sääolosuhteet yllättävät useimmat Suomeen muuttaneet opiskelijat. Eri vuodenaikoihin sopivien vaatteiden ja varusteiden hankkiminen monille perheenjäsenille on vaikeaa ja kallista. Myös ruoka maksaa paljon ja on outoa. Moni kokeekin lasten ravitsemuksesta huolehtimisen olevan haastavaa vieraassa ympäristössä. Usein opiskelijan puoliset tuntevat jääneensä myös yksin ja heillä on haastavaa solmia sosiaalisia suhteista ja/tai löytää mielekästä tekemistä itselleen ja lapsille.

Aina vastaanottava taholla ei ole etukäteen tietoa mukana muuttavista perheenjäsenistä. Opiskelija-asunto saattaa tässä tapauksessa olla ahdas kokonaisuus perheelle. Havaintojemme mukaan kansainväliset opiskelijat eivät tiedä, millaisiin perheiden tukiin he voivat olla oikeutettuja. He kokevat, että tietoa on vaikea saada eikä tukia osata hakea, vaikka tietoa niistä olisikin. Joskus yleinen viranomaispelko, tai pelko siitä, että vaikeuksien tullessa esiin heidät poistetaan Suomesta, estää tuen ja palvelujen hakemisen. Toiminnassamme olemme huomanneet, että omakielisillä neuvonta- ja ohjauspalveluilla on paljon kysyntää. Olemassa olevissa palvelupisteissä on kuitenkin alueellisia eroja.

Yhteenveto ja kehittämis ehdotus

Olemme monella tavalla huolissamme kansainvälisten opiskelijoiden tilanteesta Suomessa. Eri puolille maata muuttaa jatkuvasti uusia opiskelijoita esimerkiksi Intiasta, Pakistanista, Sri Lankasta,

17.9.2025

4 (4)

Diakonissa-laitos

Bangladeshista, Nigeriasta, Ghanasta ja Tansaniasta. Valitettavasti nämä opiskelijat joutuvat usein pettymään olosuhteisiin, joihin he Suomessa joutuvat. He ja heidän perheensä ovat maksaneet suuria summia opiskelumahdollisuuksia välittäneille agenteille, yleensä velan ottamisen turvin. Heille on annettu harhaanjohtavaa tietoa mahdollisuuksista elää, opiskella ja työskennellä Suomessa. Nämä kansainväliset opiskelijat ovat suuressa riskissä ajautua epämää räisiin, jopa vaarallisiin töihin ja monenlaisen hyväksikäytön uhreiksi. He kertovat toimeentulovaikeuksien lisäksi ahdistuksestaan ja muista mielenterveyden haasteistaan. Monilla opiskelijoilla perhe on seurannut mukana. Toisaalta perheen läsnäolo tuo turvaa ehkäisee yksinäisyyttä, mutta toisaalta toimeentulon haasteet myös usein monistuvat, kun täytyy huolehtia monen perheenjäsenen elämisestä kalliissa maassa.

Oman toimintamme sekä verkostojemme havaintojen perusteella olemme tunnistanee tarpeen saada lisääajantasaista kokemus- ja tutkimustietoa kansainvälisten opiskelijoiden, mutta myös ulkomailta Suomeen töihin tulleeiden tilanteesta.

Näemmekin, että juuri nyt olisi tilausta käynnistää laajempi, sekä tutkimusta että käytännön toimintoja, sisältävä ohjelma, jonka teemana on reilu työ ja opiskelu Suomessa. Mikäli ajatus kiinnostaa, olemme Diakonissalaitoksena käytettävissä, sekä mielellämme mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa tällaista toimintaa.

Lausunnon antaja:

Palvelualuejohtaja, FT Sari Hammar, kansainvälisyys ja maahantulijoiden palvelut,
sari.hammar@hdl.fi